

DIVA Tulevaisuusdialogi: elintarvikealan tulevaisuudet

Kristiina Paju,
Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä

4.4.2022

Data ja innovaatiot vihreän siirtymän tukena elintarvikealalla – hanke (2021-2023)

- Euroopan Sosiaalirahaston ja Hämeen ELY-keskuksen rahoittama hanke
- **REACT-EU rahoitus** – tarkoitus tukea yrittäjien muutoskykyä, jota Covid-19 pandemia on koetellut (ennakointi ja tulevaisuusnäköymien pohtiminen osa sitä)
- Pää toteuttajana **Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä** ja osatoteuttajan roolissa **Hämeen ammattikorkeakoulu**
- Kohderyhmänä **Kanta-Hämeen elintarvikealan mikro- ja pk-yritykset**
- **Yhteistyöyrityksinä jo mukana:** OlutMylly Oy (pienpanimo), Maustepörssi Oy (elintarviketeollisuus), Manskun Kakku Oy (pienleipomo), Jokioisten Leipä Oy (leipomo)

Olisiko yrityksenne kiinnostunut osallistumaan DIVA-hankkeeseen?

Tervetuloa mukaan!

Mikä on tulevaisuusdialogi?

- Dialogi on **rakentava ja tasavertainen tapa keskustella**, jossa tähdätään toisten ymmärtämiseen, mutta ei yksimielisyyteen.
- Tavoitteena on antaa mahdollisuus jakaa omia kokemuksia ja pohdintoja tulevaisuuteen liittyen. Kokemusten ja pohdintojen jakaminen voi taas syventää ymmärrystä ja aikaansaada uusia oivalluksia
- **Tulevaisuudesta on tärkeää käydä tasavertaista keskustelua, sillä se koskee meitä kaikkia**
- Tulevaisuudesta keskusteleminen on tärkeää osallisuuden, kuulluksi tulemisen, demokratian, hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden näkökulmista

Linkki videoon: [Erätauko – YouTube](#)

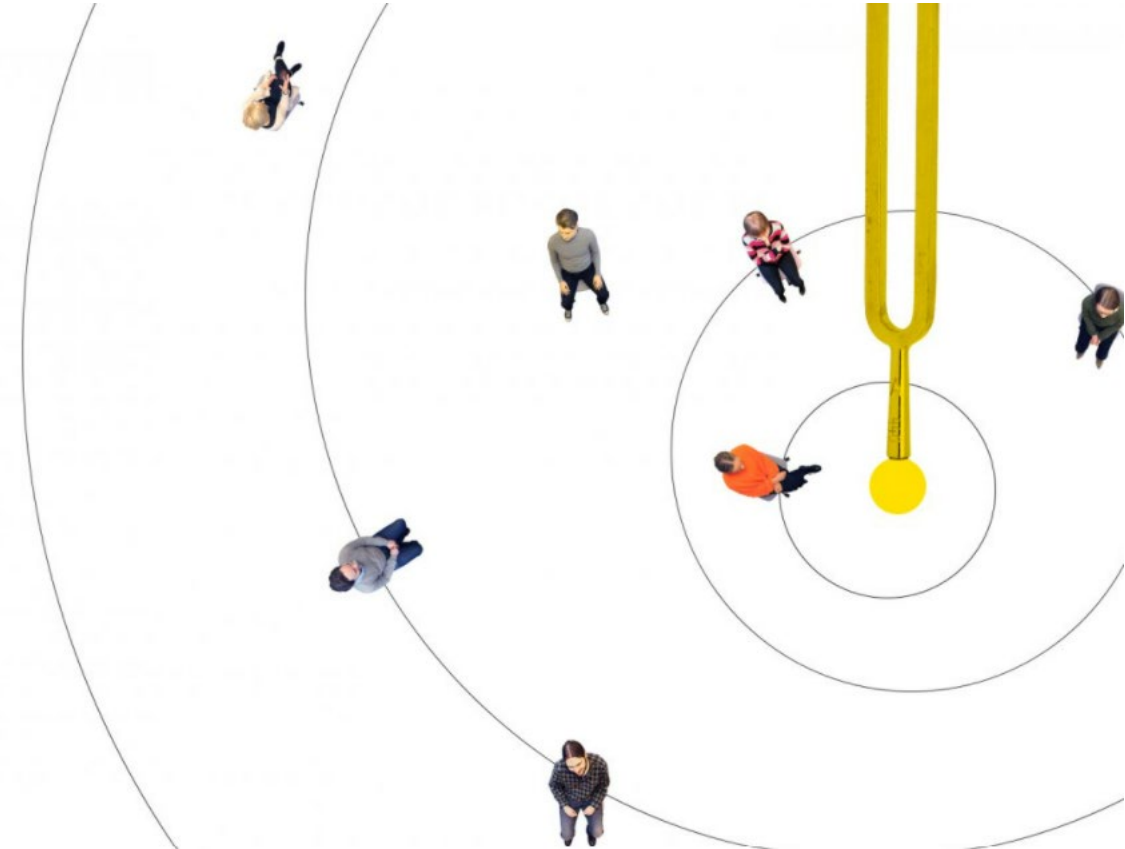
Erätauko

Erätauko on keskustelumenetelmä, jota voi käyttää erilaisissa ryhmissä ja organisaatioissa. Erätauko-keskustelu sopii parhaiten 6-25 ihmiselle.

Keskustelun aikana pyritään istumaan kasvojen piirissä.

Erätauko-keskustelu voi tapahtua myös etäyhteydellä.

www.eratauko.fi/mika-eratauko/

Tulevaisuusdialogin rakenne

1. Tervetuloa, esittäytyminen
2. Rakentavan keskustelun pelisäännöt
3. Aiheeseen virittävä alkujuttu
4. Pariporina tai oma pohdinta
5. Yhteinen keskustelu
6. Omien oivallusten kirjoittaminen ja jakaminen muiden kanssa
7. Miten eteenpäin?
8. Kiitokset

Rakentavan keskustelun pelisäännöt

Pelisäännöt:

- Kuuntele
- Liity
- Kerro
- Puhuttele
- Ole läsnä ja kunnioita
- Etsi ja kokoa

Forssan ammatti-instituutti | Faktia Oy
LOUNAIS-HÄMEEN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ

RAKENTAVAN KESKUSTELUN PELISÄÄNNÖT

BY ERÄTAUKO

- 1 Kuuntele** toisia, älä keskeytä tai käynnistä sivukeskusteluja.
- 2 Liity** toisten puheeseen ja käytä arkikieltä.
- 3 Kerro** omasta kokemuksesta.
- 4 Puhuttele** muita suoraan ja kysy heidän näkemyksiään.
- 5 Ole läsnä ja kunnioita** toisia sekä keskustelun luottamuksellisuutta.
- 6 Etsi ja kokoa.** Työstä rohkeasti esiin tulevia ristiriitoja ja etsi piiloon jääneitä asioita.

nia.

Virittäytymiseen tulevaisuuksien pohdiskeluun

Forssan ammatti-instituutti | Faktia Oy
LOUNAIS-HÄMEEN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Nykytilanne

- **Koronapandemian vaikutukset:** muutokset/katkokset toimitusketjuissa, ravintolojen/kahviloiden sulkeminen, työntekijöiden lomautukset/irtisanoutumiset, yrittäjien/työnantajien jaksamisen ja talouden haasteet
- **Geopoliittisten konfliktien/kriisien vaikutukset (esim. Ukrainan sota):** katkokset toimitusketjuissa (lannoitteet, vilja), tuotannon ja logistiikan kulujen kasvu (sähkön ja bensiinin/dieselin hintojen nousu), omavaraisuuden korostuminen/kiertotalousajattelun leviäminen median välityksellä

Nykytilanne

- **Muutokset kuluttajakäyttäytymisessä:**
enemmän ruoanlaittoa kotona,
terveellisempi ruokavalio, ruoan
verkkokauppa, ekologisuus
- Eletään hurjan epävarmuuden aikaa -
riittääkö **elintarvikealalla osaaminen**
tulevaa varten? Minkälaiseen
osaamiseen kannattaa jo nyt panostaa?

Ruokaboksi edustaa maailmalla kasvavaa trendiä kotiin
tilattavista ruoanlaittopakkauksista
(Kuva: www.ruokaboksi.fi)

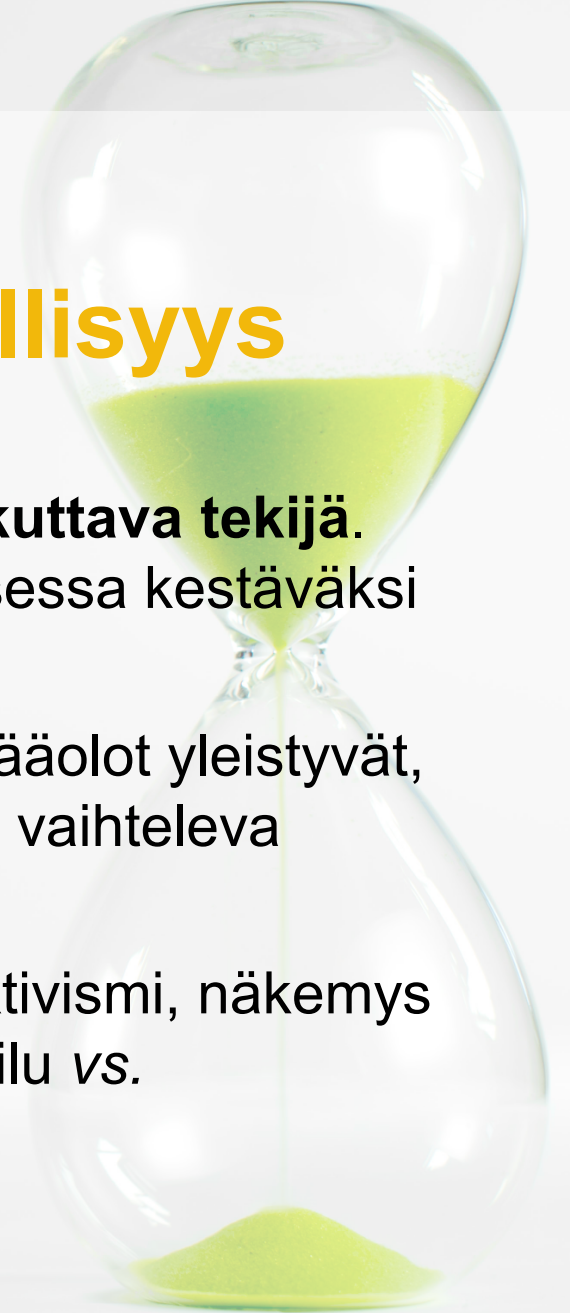

Megatrendi 1: Ekologisen jälleenrakennuksen kiireellisyys

Ekologinen kestävyyskriisi on **keskeinen tulevaisuutemme vaikuttava tekijä**.
Ratkaiseva on, miten onnistumme yhteiskuntien jälleenrakentamisessa kestäväksi
ja palautumiskykyisiksi

Esimerkkejä muutosvoimista: ilmasto lämpenee, äärimmäiset sääolot yleistyvät,
luonnon monimuotoisuuden väheneminen, resurssien ylikulutus ja vaihteleva
saatavuus, maaperän köyhtyminen, jätteiden määrä kasvaa.

Jännitteet: ympäristötietoisuus vs. ympäristöteot, vähättely vs. aktivismi, näkemys
luonnosta resurssina vs. itseisarvona, Suomi vs. muu maailma, reilu vs.
eriarvoistava siirtymä kestävään yhteiskuntaan

Megatrendi 2: Väestön ikääntyminen ja monimuotoistuminen

Väestön ikääntyminen kasvaa ja väestö muuttuu kulttuuriltaan yhä monimuotoisemmaksi. Ihmisten väliset näkemykset kärjistyvät ja vastakkainasettelut vahvistuvat. Kaipuu on rakentavaan arvokeskusteluun. Tarvitaan jatkuvaa osaamisen kehittämistä ja uusia ajattelun malleja.

Esimerkkejä muutosvoimista: eliniät pitenevät ja väestö vanhenee, syntyvyys laskee, väestö keskittyy muutamille alueille, kaupungistuminen jatkuu, muuttoliikkeet kasvavat, tyttöjen ja naisten aseman vahvistuminen, terveyshaasteet muuttuvat, heimoutuminen ja heimouttaminen, keskittymiskyvyn ja luovan ajattelun vähentyminen, uskontojen ja ideologioiden merkityksen kasvu

Jännitteet: kaupunki vs. maaseutu vs. monipaikkaisuus, kansainvälisyys vs. nationalismi, yksilökeskeisyys vs. yhteisöllisyys, verkostot vs. kuplat, huoltosuhde vs. hyvinvointivaltion ylläpitäminen

Megatrendi 3: Verkostomaisen vallan voimistuminen

Olemme siirtymässä moninapaisesta maailmasta monisolmuiseen maailmaan. Taloudellisten, teknologisten ja kulttuuristen vuorovaikutusten määrä ja verkostojen laajuus määrittelevät valta-aseman.

Esimerkkejä muutosvoimista: moninapaisesta monisolmuiseen maailmaan, Yhdysvaltojen vetäytyminen maailmannäyttämöltä, vahvojen johtajien ihannointi, uusien liikkeiden nousu, hämmennys on valtaa, populismin nousu

Jännitteet: keskitetyt päätökset vs. laaja osallisuus, sananvapaus vs. informaatiovaikuttaminen, globaalit instituutiot vs. monisolmuinen maailma

Megatrendi 4: Teknologia sulautuu kaikkeen

Teknologian kehitys on edelleen nopeaa ja se sulautuu osaksi arkielämää. Datan arvo ja merkitys kasvaa.

Esimerkkejä muutosvoimista: Teknologia muuttaa toimintatapoja, tekoälysovellukset läpäisevät yhteiskunnan, digitalisaation seuraava aalto, terveysteknologia yleistyy, ohjelmoidut organismit yleistyvät tuotannossa, uusiutuva energia halpenee, teknologian ymmärtäminen korostuu

Jännitteet: Yritykset vs. Valtiot teknologiasta päättämässä, yhteistyö vs. taistelu tekoälystä, teknologia mahdollisuutena vs. uhkana, teknologian yleisyys vs. eriarvoisuus

Megatrendi 5: Talousjärjestelmän suunnan etsiminen

Yhteinen näkemys vallitsevien talousjärjestelmien ongelmista kasvaa. Samanaikaisesti on vaikeaa luopua ongelmallisista, mm. vaurauden keskittyminen, käytänteistä ja rakenteista.

Esimerkkejä muutosvoimista: Vaurauden keskittyminen, talouskasvu siirtyy pois länsimaista, jatkuva osaamisen kehittäminen korostuu, työn rakenteet muuttuvat, kiertotalouden merkitys kasvaa

Jännitteet: Kestävä vs. korjaava ja uudistava talous, vaurauden keskittyminen vs. reilu vauraudenjako, alustamonopolit vs. ihmislähteinen datatalous, kulutuskulttuuri vs. riittävä on tarpeeksi, työn murros vs. toimeentulon varmistaminen

Tutustu Sitran Megatrendikortteihin: <https://media.sitra.fi/2020/01/15141544/megatrendikortit-2020.pdf>

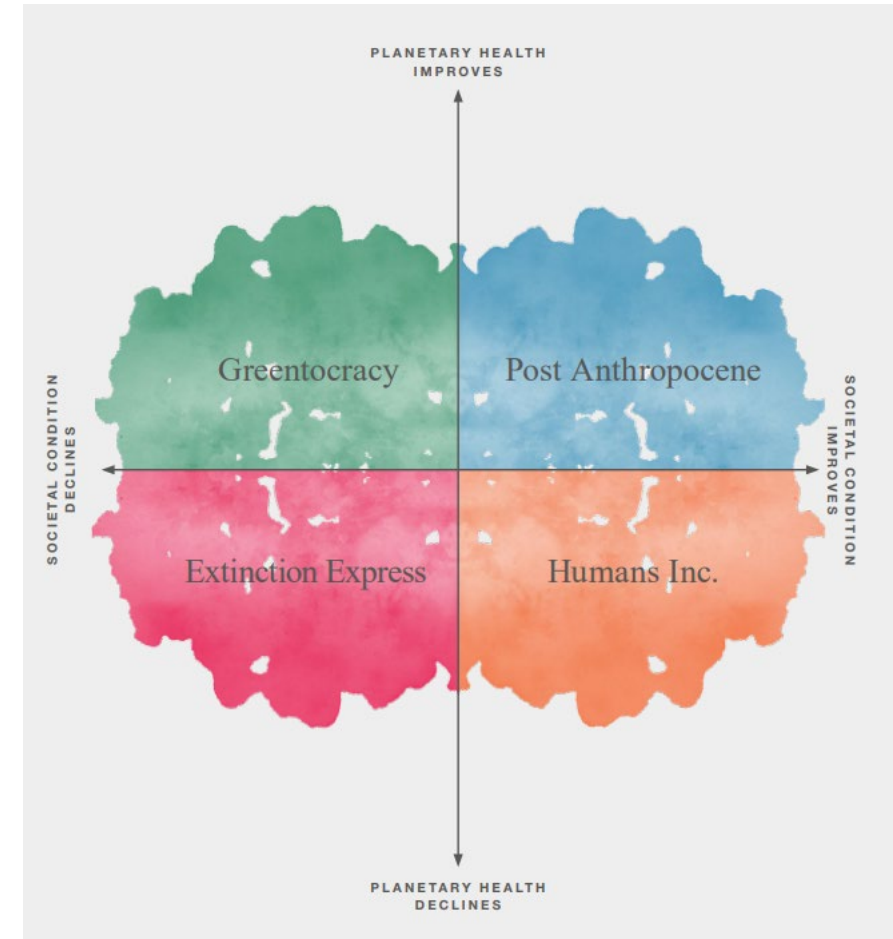
Maailma 2050 – neljä skenaarioita

Post Anthropocene: yhteiskunnalliset olosuhteet ja planeetan terveys ovat harmonisessa suhteessa, vahvistaen toisiaan molemminpuolisen edistymisen ja hyödyn saavuttamiseksi

Greentocracy: kuvailee planeetan terveyden paranemista, jonka ovat mahdollistaneet ihmisyyhteiskunnan ankarat rajoitukset: rajoittavat elinolosuhteet, konfliktit ja autoritaariset hallitukset

Extinction Express: kuvaa sekä heikkenevää planeetan terveyttä että yhteiskunnallisia olosuhteita. On kyseenalaista, kuinka kauan ihmiskunta voi selviytyä

Humans Inc.: edustaa nykyistä kehityskulkuamme; maailma, jossa yhteiskunnalliset olosuhteet kehittyvät planeetan terveyden kustannuksella

Lähde: <https://www.arup.com/perspectives/publications/research/section/2050-scenarios-four-plausible-futures>

Elintarvikealan kehityssuunnat

- Laboratoriossa tuotettu ruoka
- Ruokaa luonnonvaroja säästäen
- Oikeudenmukaisuus ja vastuullisuus
- Ravintorikkaus
- Vähemmän hävikkiä
- Globaalit makumaailmat
- Digitaaliset alustat/markkinapaikat

Lähde: <https://www.fb.org/viewpoints/six-shifts-defining-the-future-of-food>

Pariporina tai oma pohdinta

Pohdi yksin tai parin kanssa, miten ajattelet elintarvikealan tulevaisuudesta 2040 juuri nyt ja pohdi, mitkä ovat ne oletukset, joille se perustuu?

Mistä ne oletukset kumpuavat? Onko oletuksen perustana oma kokemus, media, tiede tai vaikka jonkun perheenjäsenen mielipide tai asiakkaan näkemys?

Pohdi yksin tai parin kanssa!

Voiko näitä oletuksia haastaa?
Mitä vaihtoehtoisia tulevaisuuksia pystyt tässä ja nyt kuvittelemaan?

Pohdi yksin tai parin kanssa!

Yhteinen keskustelu

Vaihtoehtoisten tulevaisuuksien hahmottaminen – edellisen vaiheen oivallusten jakaminen toisten kanssa

Todennäköisyys: miten todennäköinen on teidän elintarvikealan tulevaisuuskuva 2040?

Toivottavuus: toivotko juuri sellaista tulevaisuutta vai onko kyseessä ei toivottu tulevaisuus?

Mahdollisuus: mitkä asiat tekevät tulevaisuudesta mahdollisen?

Musta joutsen: villi ajatus (saa olla niin utopia kuin dystopia – ei rajoituksia)

Mitkä ovat teidän pääasialliset ennakoivat oletukset?

Omien oivalluksien kirjoittaminen ja jakaminen

Minkälaista tulevaisuutta elintarvikealalle toivot ja minkälaisia oivalluksia on sinulle edellisten tulevaisuusdialogin vaiheiden aikana ja keskustelun kautta syntynyt?

Mikä oli keskeinen oivallus?

Miten eteenpäin?

- Missä ja kenen kanssa pitäisi jatkaa keskustelua?
- Olemmeko keskustelleet...

Oikeista asioista?

Eri näkökulmista?

Rakentavasti?

Ymmärrystä lisäävästi?

Tuleva – hankkeen ennakointiopas pk-yrityksille

HAMK:in Tuleva-hankkeessa kehitetty ”Tuleva – Pk-yrityksen ennakointiopas” on tarkoitettu tiiviiksi katsaukseksi ennakointiin, ennakoinnissa käytettäviin keskeisiin menetelmiin sekä ennakointiprosessiin ja sen vaiheisiin.

Opas painottaa **pienien ja keskisuurten yritysten** näkökulmaa ennakoinnissa.

[Lataa opas käyttöönne täältä](#)

KIITOS!

Kristiina Paju, kristiina.paju@lhkk.fi

www.divahanke.net